

CÍLOVÝ JAZYK ČEŠTINA

Barbora Štindlová

Ústav jazykové a odborné přípravy
Univerzity Karlovy

Ú|J|O|P
Univerzita Karlova v Praze
Ústav jazykové a odborné přípravy

?!

- zvládnutí češtiny má pro integrační snahy zásadní význam
  - největší rezervy
- nutné zvládnutí češtiny jako komunikačního kódu
  - odpovědnost všech učitelů
- výuka češtiny jako jazyka cizího a výuka v multietnické třídě
  - učitelé nejsou připraveni

---

rodilý mluvčí
→
učitel českého jazyka
≠
učitel češtiny pro cizince

TROCHA HISTORIE ...

□ tradice

- Ondřej Klatovský z Dalmanhorstu (1540)
  - Knižka v českém a německém jazyku složená, která by Čech německy a Němec česky čísti, psáti i mluvíti učiti se měl

□ výuka ČJČ systematicky od 2. pol. 20. století

- od 1947 počátky ve vzdělávacích střediscích ministerstva školství
- 1957: oddělení češtiny pro cizince na FF UK
- 1961 – 1974: Univerzita 17. listopadu
- od 1974: Ústav jazykové a odborné přípravy UK (ÚJOP UK)
- 1978: Ústav slovanských studií
  - 1990: Ústav bohemistických studií (ÚBS FF UK)

PŘÍPRAVA PEDAGOGŮ

- od 70. let formování didaktiky češtiny jako cizího jazyka
- současnost
  - navazující Mgr. studium na FF UK 2011
  - roční zdokonalovací kurz k výuce ČJC (ÚJOP UK) 2007
  - semináře k výuce ČJC v rámci studia učitelství ČJ (PedF UK, KČL FP TUL, PedF UJEP, FPE ZU a jinde) 2. pol. 90. let
  - semináře a krátkodobé kurzy neziskových organizací 2003 (AUČCJ, CIC, META, SOZE aj.)
  - privátní sféra (Akcent College)

CJC A SERRJ

- *Prahová úroveň – Čeština jako cizí jazyk*
- Threshold Level na češtinu jako první slovanský jazyk
  - vytvořena zcela podle modelu referenčního popisu vytvořeného pro angličtinu,
  - ale dříve, než byl do češtiny přeložen text *Rámce*
  - a než byly vytvořeny české ekvivalenty *Evropského jazykového portfolia*.

Šára, M. a kol.: *Prahová úroveň – čeština jako cizí jazyk*. Strasbourg 2001.

REFERENČNÍ POPISY

- ⊙ Hádková, M. a kol.: **Čeština jako cizí jazyk – úroveň A1**. Praha 2005 (2002).
- ⊙ Čadská, M. a kol.: **Čeština jako cizí jazyk – úroveň A2**. Praha 2005.
- ⊙ Holub, J. a kol.: **Čeština jako cizí jazyk – úroveň B2**. Praha 2005.

EVROPSKÉ JAZYKOVÉ PORTFOLIO

pro žáky do 11 let, Fraus

pro žáky a žákyně ve věku 11 - 15 let, Fortuna

pro studenty ve věku 15 - 19 let, Klett

pro dospělé, Klett

příručka pro učitele a školitele, TAURIS / NÚV

ZKOUŠKY

- ☐ pro žadatele o trvalý pobyt **A1**
- ☐ pro žadatele o občanství **B1**
- ☐ portál cestina-pro-cizince.cz

PRVNÍ – DRUHÝ – CÍLOVÝ?

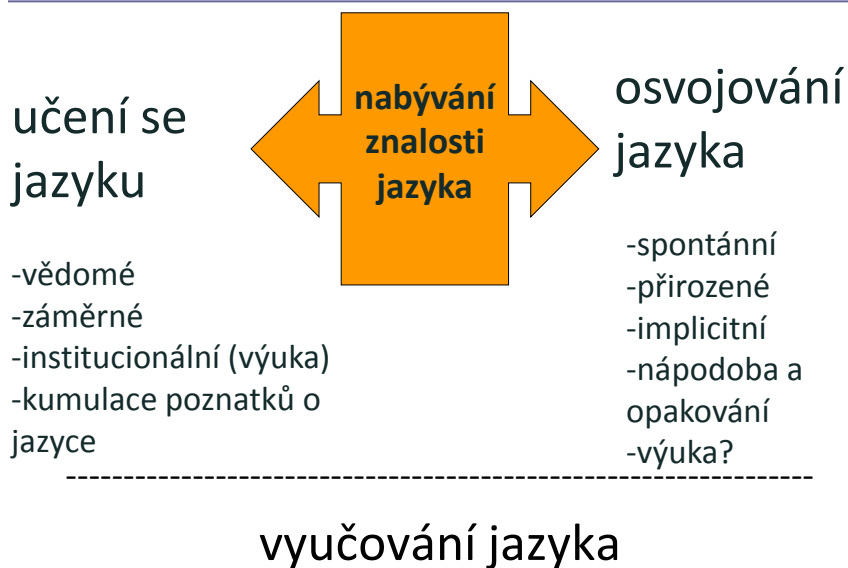
jazyk mateřský

rodný
první
výchozí
referenční

jazyk **cizí**

„nemateřský“
druhý
cílový

OD OSVOJOVÁNÍ K VYUČOVÁNÍ

OTÁZKY

- shody / rozdíly mezi nabýváním L1 a L2?
- faktory přispívající k tomu, jak rychle (a jak dobře) se naučíme L2?

PODMÍNKY NABÝVÁNÍ ZNALOSTI PRVNÍHO A CIZÍHO JAZYKA

□ PRVNÍ JAZYK

- vysoce pokročilá znalost
- klíčové období
- souvislost s mentálním rozvojem
- bez zábran
- rozdíly mezi uživateli minimální

1. intuitivní **osvojování jazyka** samotného
2. učení se **prostřednictvím jazyka**
3. učení se **o jazyku**

□ CIZÍ JAZYK

- nejde o geneticky spouštěnou kognitivní akvizici
- nejde obvykle o nevědomé nabývání struktury jazyka
- ne/vědomé odmítání L2
- ustrnutí
- různé důvody studia
- znalost prvního jazyka

PREZENTACE PÁDOVÉHO SYSTÉMU

■ **rodilí**

- jmenné mluvnické kategorie
- automatizace pádových otázek
- rody a vzory (tvrdá / měkká jména)
- vertikální paradigmata
- srovnání paradigmát
- důraz na výjimky, odchylky

■ **nerodilí**

- pokus o přiblížení existence pádového systému
- rody
- horizontální paradigmata: A, G, L, D, I u všech typů
- parcelace (ve vztahu k funkci) a zjednodušení
- výjimky výjimečně

METODICKÉ POSTUPY PŘI VÝUCE CIZINCŮ

- čeština jako cizí jazyk
- prostředky běžné komunikace
- od funkce k formě
  - prezentujeme jazykové prostředky v kontextu situací, vět a frází
- ne okamžitá ucelená znalost jazyka a celého jeho systému
- ne jazykový cit pro češtinu jako u rodilých mluvčích

-
- nácvik kompenzačních strategií
  - sociokulturní minimum
  - práce s pomůckami
  - nonverbální komunikace
  - metajazyk (a signální gramatika)

(IDEÁLNÍ) UČITEL ČEŠTINY PRO CIZINCE

- jako pedagog
  - metody výuky cizích jazyků
  - SERRJ
  - principy výuky ČJC
  - znalost min. 1 cizího jazyka

- jako bohemista
  - jazyková typologie
  - jazykový systém
  - funkční stratifikace češtiny
  - pedagogická gramatika

PODPORA

- portály

www.inkluzivniskola.cz (Meta)

www.rvp.cz (NÚV)

www.czechkid.cz (FHS UK)

a řada dalších ....

VÝHLEDY

- dále rozšiřovat a cíleně zaměřovat pozornost na dítě cizince (žáka)
- rozlišit češtinu jako cizí a druhý jazyk a zpracovat didaktické materiály
- pracovat na didaktice češtiny odhlížející od automatismů rodného mluvčího
  - vývoj v didaktice češtiny
  - změny v přípravě učitelů

Děkuji za pozornost!